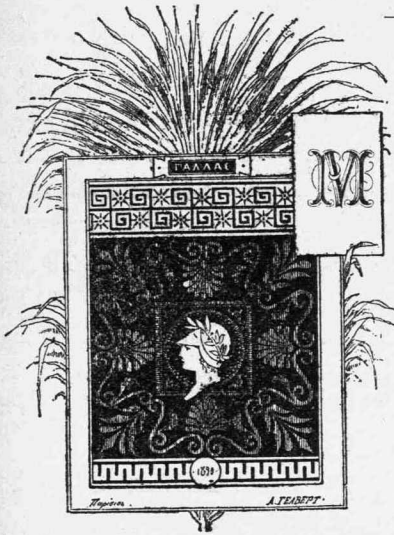

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΩΜΑΝΟΣ ΠΑΣΑΣ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΩΜΑΝΟΣ ΠΑΣΑΣ

ΙΑ άκαταπόνητος έπιστημονική έξοχότης, μία από τας πλέον άγαπητάς και διακεκριμένας προσωπικότητας τής έν Καίρω Κοινωνίας, είναι πανθομολογουμένως ό κύριος 'Αντώνιος Κωμανός Πασάς, εις έκ τών μάλλον έπισήμων Ιατρών τής 'Ανατολής, ού αί λαμπράί έπιστημονικάί έργασίαι, δικαίως παρέχουσιν εις τό όνομά του σήμεραν άληθείς τίτλους εις τήν εκτίμησιν και εις τήν εύγνωμοσύνην τών αντιπροσώπων τής Ιατρικής έπιστήμης.

'Η « Ποικίλη Στοά » στολιζουσα τήν Πινακοθήκην του παρόντος τόμου αύτής

διά τής Εικόνας του συμπαθεστάτου 'Ανδρός, ανταποκρίνεται πληρέστατα εις δικαίαν γενικήν ύποχρέωσιν, ης έσμεν βέβαιοι, ότι γηθοσύνως θα χαιρετίσωσι τήν εκτέλεσιν, ού μόνον οι έν Αιγύπτω άναγνώσται του 'Εθνικού 'Ημερολογίου, αλλά και όσοι έτυχε νά γνωρίσωσιν έκ του πλησίον τόν κ. Κωμανόν, όν ό Λαΐθεν μετ' ένθουσιασμού άποκαλει σοφόν συνάδελφον.

Τό έν Παρισίοις έγκριτον Περιοδικόν ή « Σύγχρονος 'Εγκυκλοπαιδεία » κατά τό έτος τουτο άφιέρωσεν ώραιον έγκώμιον εις τήν ικανότητα του έν Αιγύπτω όμογενοϋς έπιστήμονος. 'Αντί πάσης άλλης άρμοδιωτέρας βιογραφικής σημειώσεως, παραθέτομεν κατωτέρω όλόκληρον τό άρθρον τουτο, τό υπό έγκρίτου συνεργάτου, του έξοχωτάτου δόκτωρος κ. Loredan γραφέν έν τή «Συγχρόνω 'Εγκυκλοπαιδεία» τών Παρισίων, περί του κ. Κωμανού, όπερ άποτελει τόν άληθέστερον κόσμον προς τήν έπιστημονικήν ύπεροχήν και τήν ύπέρ τής προόδου τής 'Επιστήμης ένδελεγή άφοσίωσιν και άξίαν του έν Καίρω διαπρεπούς μύστου αύτής.

Εις τας έπιστημονικάς έργασίας του κ. Α. Κωμανού Πασά όφείλονται ένδιαφέρουσαι παρατηρήσεις, πολύτιμοι σήμεραν άποδείξεις γενό-

μεναι, δι' ὅσους ἐπιθυμοῦσι νὰ διαλευκάνωσι μερικὰ σκοτεινὰ σημεῖα τῆς ἐπιστήμης, ἦν μετὰ τόσης αὐθεντίας ἀντιπροσωπεύει, κατ' ἐξοχὴν ἀνὴρ τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἐπιστήμης ἐργάτης ὁ κ. Κωμανός.

Ὁ μόνος ἐπιστήμων, ὅστις ἔκαμεν ἀσφαλῆ διάγνωσιν εἰς τὸ νόσημα, ἐξ οὗ ἀπεβίωσεν ὁ πρῶν Κεδίβης, ἴσως δὲ καὶ κάτοικος, τὸν ὁποῖον ἐτίμησε δι' ἐπισκέψεως κατ' οἶκον ἡ Α. Υ. ὁ νῦν Κεδίβης. Οὗτος ἐξαιρέτως ὑπολήπτεται καὶ τιμᾶ διὰ τῆς ὑψηλῆς εὐνοίας του τὸν κ. Κωμανόν, ὅστις οὐχὶ ἀπαξ ἐξεδήλωσε δείγματα βαθυτάτου καὶ εἰλικρινοῦς σεβασμοῦ πρὸς τὸν Ἀντιβασιλέα του. Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1892 προσελήφθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Κεδίβου, ὡς ἰδιαιτέρος αὐτοῦ ἰατρός καὶ ὡς ἀρχίατρος τοῦ πολιτικοῦ καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ αὐτοῦ οἴκου. Εἰ δὲ καὶ ἀπεμακρύνθη τελευταῖον τῆς ὑψηλῆς ταύτης θέσεως, ἐν τούτοις γενικῶς πιστεύεται ὅτι ἡ Α. Υ. ὁ Κεδίβης, ἐν τῇ διακρινούσῃ αὐτὸν περινοίᾳ, δὲν θὰ βραδύνη, ἵνα καλέσῃ παρ' ἑαυτῷ τὸν ἀείποτε ἐν ἀληθείᾳ ἀφοσιώσει τιμήσαντα τὸ μέγα παρὰ τῇ Α. Υ. τῷ Κεδίβῃ ἀξίωμα του. Τὰ στήθη τοῦ κ. Κωμανοῦ Πασᾶ κοσμοῦσι πολλὰ παράσημα, διατελεῖ μέλος πολλῶν ξένων ἑταιρειῶν καὶ συλλόγων, προήχθη δ' ἐσχάτως καὶ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν χρυσοῦν Σταυρὸν τοῦ Σωτήρος διὰ τὰς «ὕπερ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Ἑλληνικῶν συμφερόντων προσπαθείας αὐτοῦ».

*
**

Ἐπέρροχος ὡς ἐπιστήμων, δὲν εἶναι ὀλιγώτερον ἐξοχος ὁ κ. Α. Κωμανός Πασᾶς ὡς ἄνθρωπος. Παραδειγματικῆς μετριοφροσύνης ἐπιστήμων, γινώσκει νὰ συνδυάζῃ ἀξιοθαυμάστως τὴν ἄκραν θετικότητα ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ νικηφόρῳ αὐτοῦ σταδίῳ καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἐπιστήμονος πρὸς τὸ αἶσθημα τοῦ πατριώτου. Εἰ καὶ κατέχων πλήρη καὶ ὀρθὴν τὴν συνείδησιν τῶν χαρισμάτων, δι' ὧν δαφιλῶς ἔχει αὐτὸν προικίσει ἡ φύσις, ἐν τούτοις πάντοτε αἶσθημα ἐρασμίας καὶ συμπαθοῦς μετριοφροσύνης πρωτοστατεῖ εἰς οἰανδήποτε αὐτοῦ ἐπιστημονικὴν ἢ κοινωνικὴν δρᾶσιν, δι' ἣν οὐδέποτε ἐκόμπασεν, οὐδ' ἠνέχθη ἀκούων ὑφανόμενον ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν δίκαιον καὶ ὀφειλόμενον ἔπαινον. Ἀληθῶς φιλόπατρις ἀνὴρ ὅσῳ καὶ ἀκραιφνῆς. Εἰς οὐδένα τῶν Ἑλλήνων ἠνῆθη ποτὲ τὴν προστασίαν του, ἀλλὰ πάντοτε φιλεύσπλαγχτος καὶ ἀρωγὸς παντὸς ἀγαθοῦ καὶ γενναίου, ἐγκρύπτει ἐν ἑαυτῷ καρδίαν θερμὴν καὶ συμπαθοῦσαν, πάντας δὲ δεσμεύουσαν τοὺς εὐτυχῆσαντας νὰ συνδεθῶσι στενωτέρου καὶ εἰλικρινέστερου μετὰ τοῦ σοφοῦ ἐπιστήμονος. Ὁ ἀκούων τοῦ κ. Κωμανοῦ Πασᾶ, κοινωνεῖ τοῦ ἐνθέου καὶ εὐγενοῦς πυρός, ὅπερ κο-

χλάζει ὑπὸ τὰς πτυχὰς τῆς φιλοπάτριδος καρδίας του. Ἐντεῦθεν πρὸς τὴν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ κ. Κωμανοῦ ἀμέριστον κρίσιν καὶ ἐκτίμησιν τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου, ἐξίσου ὁμόθυμος τυγχάνει καὶ ἡ ὡς πατριώτου Ἕλληνος ἰδιάζουσα τιμὴ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων, αἰτινες περιβάλλουσι τὸν εὐδόκιμον συγγραφέα καὶ φιλόανθρωπον τῆς ἐπιστήμης ἱεροφάντην διὰ γενικῆς συμπαθείας καὶ ἀγάπης.

LE DOCTEUR A.-D. COMANOS PACHA

Médecin particulier de Son Altesse le Khédive d'Égypte

LES travaux scientifiques de M. le docteur A. D. Comanos Pacha, l'un des médecins les plus distingués de l'Orient, lui constituent, à l'heure actuelle, de véritables titres à l'estime et à la reconnaissance des représentants de la science médicale. On lui doit d'intéressantes observations, aujourd'hui devenues de précieux documents pour tous ceux qui veulent éclaircir certains points obscurs de la science qu'il représente en Egypte avec tant d'autorité.

Avant de parler de ces travaux, nous tenons à consigner ici quelques notes biographiques que nous avons pu recueillir sur la haute personnalité de M. le docteur A. D. Comanos Pacha, si estimé de tous ceux qui ont pu constater de près son mérite et ses capacités professionnelles.

Né en Thessalie, en 1852, dans la petite ville de Zagora, il fit ses études médicales successivement en Allemagne et en Autriche, puis à Paris. Ses examens furent passés à Strasbourg en 1875. Ayant reçu son titre de docteur, il visita les hôpitaux de Munich, de Berlin et de Vienne, fit plusieurs mois d'internat dans le grand hôpital de la maternité à Prague, puis vint passer une année entière dans les hôpitaux de Paris, suivant assidûment les services des grands maîtres tels que Germain Sée, Lassagne, Peter, Verneuil, Péan, Gosselin, Richet, Fournier, etc.

C'est en janvier 1877 qu'il vint s'établir au Caire où il conquit rapidement une réputation honorable.

Si nous examinons ses nombreux titres, nous voyons qu'il est membre correspondant de plusieurs sociétés savantes et de médecine, qu'il est médecin-examineur de la Compagnie d'assurances sur la vie *Le Phénix* et de la *New-York C^o* et qu'enfin il a reçu depuis son séjour en

Egypte nombre de décorations et de distinctions honorifiques, consécérations légitimes de sa science et de son talent.

Ajoutons que, depuis le 15 janvier 1892, il a l'honneur de servir Son Altesse le Khédivé d'Egypte Abbas II, en qualité de médecin particulier et chef du service médical de sa maison civile et militaire.

Les travaux originaux que le docteur A. D. Comanos-Pacha a publiés dans le cours de sa carrière sont le résumé de ses nombreuses observations étiologiques et climatologiques. Le premier en date est une étude *Sur la fièvre pernicieuse en Egypte*, publiée en 1878 dans le *Zeitschrift für praktische medicin* de Berlin.

Puis viennent : *Le traitement de la dyssenterie par le Myrohalanos*, publié en 1879 dans le *Berliner Klinische Wochenschrift* (XVI. 1); *Une étude sur une action toxique de la morphine se manifestant par un exanthème scarlatiniforme, accompagné de forte fièvre*, publiée dans la revue précédente (n° 42) en 1882; *L'action de la cocaïne en grandes doses sur le système nerveux central*, dans la même revue (n° 38) en 1886.

Le traité sur l'étiologie, la prophylaxie et le traitement de l'hépatite suppurative des pays chauds, publié en français à Alexandrie en 1893, et que nous avons actuellement sous les yeux, passe à juste titre pour le plus important et le plus savant ouvrage écrit sur cette intéressante question.

La maladie de foie est, comme on sait, des plus fréquentes dans les pays chauds et notamment en Orient. C'est même l'affection qui attaque le plus rapidement l'Européen en séjour dans ces contrées du soleil. A quoi tient cette prédisposition morbide? C'est ce qu'examine au début de son ouvrage le docteur Comanos Pacha, joignant à une critique des plus serrées une analyse fouillée de tous les éléments qui contribuent à rendre permanentes en Egypte les affections hépatiques. Il combat l'opinion qui veut que la dyssenterie soit la seule cause directe de l'hépatite suppurative. Il aborde ensuite l'examen bactériologique de la matière hépatique et ramène au *bacille hépatique*, qu'il a soigneusement étudié au microscope, la cause occasionnelle de l'hépatite suppurative. Les conclusions de son étude étiologique sont les suivantes :

«L'hépatite suppurative aiguë est une maladie exclusive des pays chauds, dont la double cause étiologique est : 1° l'influence du climat, 2° l'invasion microbienne occasionnelle.

«La première exerce une action préparatoire absolument

indispensable à la formation et au développement de la maladie ; et la seconde accomplit l'acte morbide. En d'autres termes, la première prépare et laboure le champ de culture, tandis que la seconde jette la semence.»

Les deux derniers chapitres de l'ouvrage sont consacrés à la prophylaxie de l'affection et à son traitement médical.

C'est là, en résumé, une œuvre bien faite pour intéresser nos savants d'Occident qui peuvent être appelés un jour à venir en Orient, soit pour leur agrément, soit par devoir professionnel.

Dr P. LORÉDAN

Ἐν Φρεαττοῖ, 14 Ἰουλίου 1895

Ἀξιότιμε Φίλε κ. Ἀρσένε,

Εὐχαριστῶ εἰς ἄκρον ἐπὶ τῇ ἀποστολῇ τοῦ δημοφιλοῦς ἔργου Σας, οὗ ἔχω πλήρη τὴν σειρὰν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ.

Μετὰ τῶν ζωηρῶν εὐχαριστιῶν μου ἐπὶ τῇ φιλόφρονι καὶ περιποιητικῇ αἰτήσει Σας νὰ μὲ ξενίσητε ἐν τῇ Ποικίλῃ Στοᾷ, ἐκφράζω ὑμῖν τὴν ἄπειρον λύπην μου ὅτι, ἕνεκεν πολλῶν ἀσχυριῶν δὲν δύναμαι νὰ ἐπωφεληθῶ τῆς τιμῆς ταύτης, τοῦλάχιστον ἐπὶ τοῦ παρόντος.

Ἐὰν φρονῆτε ὁμως ὅτι τὸ ἐσώκλειστον πενιχρὸν στιχοῦργημα δύναται νὰ ποικίλῃ τὴν Στοάν Σας, δημοσιεύσατέ το.

Δέξασθε τὰς προσήσεις μου

Πρόθυμος Φίλος

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΚΟΥΛΟΥΔΗΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΔΕΥΚΩΜΑ

ΤΗΣ ΔΕΣΠΟΙΝΙΑΔΟΣ **

ΑΝΑ τοῦ βίου τοὺς δρυμόνας

Ὅφεις λοχῶσιν ἰοδόλοι,

Κ' ἐνφ̄ πρὸς χλοερούς λειμόνας

Χωρεῖς, σὲ δάκνουν αἰθνης δόλοι.

Πρὸς ἄγνωστα εὐώδη ῥόδα

Πίστεις μὴ πάρεχε ταχείας.

Φέρ' ἐπ' αὐτὰ βραδὺν τὸν πόδα

— Ἀκάνθας κρύπτουσι τραχείας.

Φοβοῦ τὰς γλώσσας τὰς γοῖσδας

Καὶ τὴν μαρμαρυγὴν τοῦ κάλλους·

Εἶδον ὑπάρξεις συρόγαείδας

Εἰς τῶν σειρήνων τὰς ὑφάλους.